

**KUJAWSKO-POMORSKI PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
na lata 2014 – 2022**

„RODZINA JEST NAJWAŻNIEJSZA”

Założenia

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
W TORUNIU

Spis treści

WPROWADZENIE	3
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W TWORZENIU KUJAWSKO-POMORSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY.....	4
WNIOSKI Z DIAGNOZY	5
GŁÓWNE KIERUNKI WSPARCIA	8
CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE KUJAWSKO-POMORSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2014-2022 „RODZINA JEST NAJWAŻNIEJSZA”	10
OPIS DZIAŁAŃ W RAMACH POSTAWIONYCH CELÓW	12
I. Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci wsparcia 12	
II. Zwiększenie dostępności usług dla rodzin ze szczególnymi potrzebami	19
III. Wzmocnienie rodzicielstwa adopcyjnego i poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej.....	25
ODNIESIENIA KUJAWSKO-POMORSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2014-2022 DO AKTUALNEGO STANU PRAWNEGO	27
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	30
MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU	31
PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA I SYSTEM REALIZACJI	33
ANEKS	35

Wprowadzenie

Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „*Rodzina jest najważniejsza*” powstał jako wyraz najwyższej troski władz samorządu województwa o kondycję wszystkich rodzin, prawidłowe ich funkcjonowanie i jakość życia. Silna i zdrowa rodzina jest podstawą rozwoju każdego społeczeństwa. Rodziny w naszym województwie mają duży potencjał, który wymaga uaktywnienia i wzmocnienia. Niezbędnym warunkiem do tego będzie dostarczenie rodzinie szerokiego i różnorodnego wsparcia ze strony władz samorządu województwa kujawsko-pomorskiego. Nadrzędnym celem Programu jest zapewnienie każdej rodzinie kompleksowego, spójnego i zintegrowanego wsparcia, które będzie impulsem dla rozwoju całego województwa. Kujawsko-pomorski system wsparcia rodziny ma stać się konkretnym i trwałym produktem tego Programu. Jego istotą jest połączenie sił rodziny oraz sił środowiska lokalnego dla budowy zintegrowanego systemu wsparcia rodziny. Głównym celem działań w ramach niniejszego Programu będzie stworzenie wojewódzkiej, gminnych oraz lokalnych sieci społecznego wsparcia rodziny. Lepsze zakorzenienie rodziny w środowisku społecznym wzmacnia rodzinę, służy jej trwałości i integralności oraz pozwala czerpać siły z zasobów środowiska lokalnego. Badania nad systemami rodzinnymi pokazują, że każde wsparcie rodziny przynosi pozytywną zmianę jej systemu i jego funkcjonowania np. poprawa relacji w rodzinie przekłada się m. in. na lepszą sytuację zawodową i ekonomiczną, bardziej satysfakcjonujące życie małżeńskie, lepsze stosunki wychowawcze z dziećmi itp¹. Ważnym założeniem Programu jest również położenie akcentu na godność, podmiotowość i autonomię rodziny. Wszystkie proponowane działania mają służyć rozwojowi rodziny i osiągnięciu jej celów. Wzmacnianie naturalnych sił rodziny i szeroko rozumianego zdrowia tej komórki społecznej sprzyja osiągnięciu szczęścia jej członków.

Program skierowany jest do wszystkich rodzin w województwie, w tym ze szczególnymi potrzebami. Szczególną uwagę kładzie się na wsparcie rodzin wielodzietnych, promocję dzietności i wartości dziecka. Rodziny wielodzietne (tzw. 3+) w Polsce stanowią jedynie 6% ogółu wszystkich rodzin a wychowuje się w nich jedna czwarta wszystkich dzieci. Ważnym działaniem jest stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju biopsychicznego, społecznego, kulturalnego i materialnego wszystkich rodzin, co

---

¹ Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny, B. de Barbaro (red.), Kraków 1999, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

może wpływać na podejmowanie korzystnych dla decyzji prokreacyjnych przyczyniających się do zwiększenia liczebności społeczeństwa naszego województwa. Wspieranie rodziny to także zwiększanie szans na prawidłowy rozwój młodego pokolenia, które będzie stanowić o przyszłości regionu.

Partycypacja społeczna w tworzeniu Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny

Istotnym czynnikiem, który wpłynął na obecny kształt prezentowanego Programu, były działania podjęte w ramach procesu partycypacji społecznej mające na celu włączenie różnych osób, instytucji i organizacji do dyskusji nad możliwością optymalizacji polityki rodzinnej w naszym regionie. Miały one charakter wieloaspektowy, wieloetapowy i były rozłożone w czasie. W procesie partycypacji społecznej uczestniczyły różne podmioty: przedstawiciele samorządów różnego szczebla, urzędnicy odpowiedzialni za politykę rodzinną, członkowie rodzin, reprezentanci środowiska naukowego oraz organizacji pozarządowych. Inspiracją do podjęcia refleksji nad sytuacją i kondycją rodziny było ogłoszenie Programu Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego „Dobry Klimat dla Rodziny”. Fakt ten zbiegł się w czasie z objęciem przez województwo kujawsko-pomorskie prezydencji w Konwencie Marszałków RP. Szczególną okazją do podjęcia szerokiej dyskusji nad polityką rodzinną był Konwent Marszałków w regionie kujawsko-pomorskim z udziałem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (18-20 września 2013 r.). Na spotkaniu przedstawiono możliwości wykorzystania funduszy unijnych do realizacji polityki rodzinnej oraz podpisano wspólne stanowisko w tej sprawie, które zostało wręczone Prezydentowi RP. Perspektywom wspierania rodziny z poziomu samorządu wojewódzkiego poświęcony był również I Konwent Dyrektorów Departamentów Spraw Społecznych (5-6 września 2013 r.). W przygotowywaniu koncepcji Programu ważną rolę odegrała debata pt. „Potrzeby i możliwości wspierania działań na rzecz rodzin w perspektywie finansowej Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020” (30 października 2013 r.). Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że odbyła się ona z udziałem przedstawicieli rodzin z naszego regionu. Ich głos był tym cenniejszy, że na spotkaniu reprezentowane były różne typy rodzin z miejscowości o różnej wielkości i specyfice społeczno-ekonomicznej (rodzina na starcie, rodzina ustabilizowana, rodzina ze szczególnymi potrzebami). W dyskusji nad koncepcją i kierunkami polityki rodzinnej wzięli także udział przedstawiciele wszystkich samorządów wojewódzkich oraz organizacje pozarządowe Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „*Rodzina jest najważniejsza*”

wspierające rodziny na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, którzy uczestniczyli w spotkaniu poświęconym „Polityce prorodzinnej w kontekście regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020” (15 listopada 2013 r.). Podsumowaniem procesu partycypacyjnego, który poprzedzał powstanie Programu było posiedzenie Konwentu Marszałków RP (3-5 grudnia 2013 r.) podczas którego Pan Piotr Całbecki Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego dokonał podsumowania działań na rzecz tworzenia nowej polityki prorodzinnej w naszym regionie.

Wnioski z diagnozy

Diagnoza rodzin w województwie kujawsko-pomorskim wskazała, że dotyczą ją problemy zarówno typowe dla kraju, jak i specyficzne dla województwa. Nasze społeczeństwo charakteryzują niepokojąco niskie wskaźniki demograficzne w zakresie współczynnika prokreacji (mała dzietność rodzin), współczynnika zawierania małżeństw, opóźniania czasu zawierania małżeństw oraz decyzji o prokreacji, co będzie „powodować zmniejszanie się liczby osób wchodzących na rynek pracy oraz wzrost liczby i odsetka ludzi w starszym wieku”². Niepokój budzi także nietrwałość rodzin (rozwoły) oraz migracje zarobkowe młodych ludzi, którzy decydują się na posiadanie dzieci poza granicami kraju. Bezpośrednio lub pośrednio czynniki te wpływają na zjawisko depopulacji województwa, czyli zmniejszanie się liczby jego mieszkańców. Realne staje się zagrożenie zmian w obrębie struktury wiekowej i proporcji w obrębie kohort wiekowych ludności województwa. W perspektywie najbliższych dekad grozi nam istotne zmniejszanie się odsetka mieszkańców w wieku produkcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, co będzie mieć negatywne skutki ekonomiczne, takie jak redukcja wpływów budżetowych z tytułu podatków od towarów i usług³. Przyspieszone starzenie się społeczeństwa województwa spowoduje narastanie potrzeb opiekuńczych i zdrowotnych ludzi starszych oraz konieczność znalezienia skutecznych sposobów na rozwiązywanie wielu problemów związanych ze starością.

---

² Patrz: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna, s. 61. Źródło Internet: http://www.stat.gov.pl/gus/12773_PLK_HTML.htm

³ Na przykład w woj. kujawsko-pomorskim w roku 2002 było 23,9% ludności w wieku przedprodukcyjnym, a w 2011 roku już 19,3%. W 2002 roku w wieku poprodukcyjnym było 14%, a w 2011 - 16,1%, co świadczy o pogarszających się zmianach w obrębie porównywanych grup wiekowych. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna, s. 150. Źródło Internet: http://www.stat.gov.pl/gus/12773_PLK_HTML.htm

Dane statystyczne pokazują, że woj. kujawsko-pomorskie ma jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia w Polsce⁴. Sytuację utrudnia mała liczba nowo powstających miejsc pracy oraz duże zagrożenie jej utratą, co negatywnie rzutuje na funkcjonowanie rodzin w wielu sferach. Województwo ma jeden z najniższych w kraju wskaźników w zakresie wysokości przeciętnych zarobków, co osłabia kondycję materialną rodzin⁵. Skutkiem tego nasz region cechuje najniższy wskaźnik wydatków rodzin na kulturę. Szczególnie w małych miejscowościach dostęp do dóbr kultury jest słaby. Dzieci i młodzież ze wsi i małych miast mają mniejsze szanse edukacyjne i zawodowe, niż te z dużych ośrodków. Na uwagę zasługuje także fakt, że woj. kujawsko-pomorskie ma jeden z najniższych odsetków osób z wykształceniem wyższym i średnim, co rzutuje na sytuację zawodową i ekonomiczną rodzin⁶.

Ważnym zagadnieniem wymagającym wsparcia jest również właściwa realizacja zadań samorządu województwa w obszarze pieczy zastępczej. W ramach ww. zadania niezbędnym jest utrzymanie obok istniejącego, publicznego ośrodka adopcyjnego niepublicznych ośrodków prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Pozwoli to na zapewnienie wysokiej dostępności usług adopcyjnych. Stworzy dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych możliwość dorastania w kochającej rodzinie. Istniejącą ofertę instytucji pieczy zastępczej należy poszerzyć o usługi oferowane przez Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny oraz Regionalną Placówkę Opiekuńczo-Terapeutyczną. Podmioty te będą udzielać wsparcia terapeutycznego dzieciom, które z uwagi na liczne dysfunkcje mają utrudniony dostęp do opieki w formie adopcji.

W województwie kujawsko-pomorskim, tak jak i w całym kraju, nie ma całościowego systemu wsparcia rodziny, który obejmowałby swoim zasięgiem wszystkie rodziny (również te, które nie korzystają z systemu pomocy społecznej). Istniejące działania realizowane w tym zakresie są rozproszone i sfragmentaryzowane. Realizowane wsparcie jest nierównomiernie rozłożone w terenie, co utrudnia rodzinom dostęp do poszczególnych usług. Badania pokazują, że w małych miejscowościach (przede wszystkim na wsi) uzyskiwane wsparcie społeczne jest dużo mniejsze, dostępność do różnych usług gorsza, a część potrzeb nie jest zaspokajana (np. w zakresie opieki nad osobami starszymi, małymi dziećmi, osobami

---

⁴ Por. Aneks, Załącznik 1, Diagnoza sytuacji rodzin w woj. kujawsko-pomorskim.

⁵ Tamże.

⁶ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna, s. 108. Źródło Internet: http://www.stat.gov.pl/gus/12773_PLK_HTML.htm

niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi). Wiele problemów nie jest ujawnionych z powodu braku odpowiednich badań i diagnoz. Na gorszą sytuację rodziny w małych miejscowościach wpływa szersze zjawisko tzw. „pustynnienie prowincji”⁷. Polega ona na stopniowym likwidowaniu instytucji oraz struktur dających bezpieczeństwo oraz wsparcie, co wpływa na zmniejszanie szans rozwojowych rodzin oraz dzieci, a niekiedy także wykluczenie (edukacyjne, kulturowe, komunikacyjne, cyfrowe).

Wiele problemów, które dotyka nasze rodziny wymaga podjęcia konkretnych i systemowych kroków w kierunku wzmocnienia rodziny. W większości przypadków nie wynikają one z dysfunkcji, niewydolności, czy dezorganizacji. Często są wynikiem braku wsparcia ze strony otoczenia instytucjonalnego i informacyjnego, osamotnienia rodziny borykającej się z trudnościami oraz słabej integracji ze środowiskiem społecznym i jego zasobami. Budowanie sieci wsparcia społecznego w oparciu o istniejące zasoby województwa będzie stanowić skuteczny sposób polepszania sytuacji rodziny, jak i całego regionu.

---

⁷ Zjawisko to również nazywane jest „peryferyzacją prowincji”, którego skutkiem zawsze jest marginalizacja, a nawet wykluczenie. Por. T. Biernat, Poczucie bezpieczeństwa społecznego młodzieży w małym środowisku, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2013, s. 177.

Główne kierunki wsparcia

Istotą wsparcia społecznego jest „wzajemne wspieranie się i troska o siebie, o wspólnotę, w której żyjemy”⁸. Wsparcie społeczne to tworzenie życiodajnej gleby życia społecznego, będącej podstawą rozwoju rodzin oraz jej członków. Budowanie poczucia wspólnoty, wzajemnej odpowiedzialności oraz tworzenie konstruktywnych więzi sprzyja rozwojowi kapitału społecznego, demokratyzacji życia oraz krzewieniu idei obywatelskości. Proponowane wsparcie będzie realizowane na różnych płaszczyznach, takich jak wsparcie informacyjne, wartościujące, integrujące, materialne, emocjonalne i duchowe. Poszczególne rodzaje wsparcia mogą obejmować następujące działania:

1. Wsparcie informacyjne dostarczanie potrzebnych informacji i porad dla lepszego funkcjonowania rodzin w tym funkcjonujących w ramach systemu pieczy zastępczej:
  - utworzenie platformy informacyjnej dla samorządów, różnych instytucji, organizacji pozarządowych i rodzin zawierającej bazę danych nt. oferty wsparcia i pomocy rodzinie w woj. kujawsko-pomorskim promującej działania województwa kujawsko-pomorskiego w tym zakresie,
  - wspieranie i upowszechnianie poradnictwa małżeńskiego i wychowawczego (także w formie internetowego wsparcia rodziny i jej członków),
  - promowanie zdrowego stylu życia rodzin poprzez kampanie informacyjne nt. prawidłowego odżywiania rodziny i dzieci, ruchu na świeżym powietrzu, rekreacji fizycznej i sportu, korzystania z dóbr kultury,
  - promocja elastycznych form zatrudnienia dla rodziców opiekujących się dziećmi,
  - wspieranie aktywnych form rodzinnej rekreacji i wypoczynku oraz wspólnego spędzania czasu (rodzinne pikniki, biwaki, rajdy piesze i rowerowe, spływy kajakowe, rodzinne zawody sportowe, aktywność kulturalna), promowanie i wspieranie działań w tym zakresie.
2. Wsparcie wartościujące wzmacnianie wartości rodziny w tym funkcjonujących w ramach systemu pieczy zastępczej oraz wartości rodzinnych:
  - prowadzenie kampanii społecznych promujących rodzinę jako wartość społeczną oraz potencjał rozwoju społeczeństwa i jego dobrobytu,

---

⁸ D. Lalak, T. Pilch (red.), Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999, s. 338.

- inicjowanie kampanii społecznych ukazujących wartość dziecka oraz promujących dietność,
  - organizowanie kampanii społecznych promujących rodziny wielodzietne i ukazujące pozytywne aspekty modelu rodziny z większą liczbą dzieci,
  - prowadzenie kampanii na rzecz trwałości małżeństwa i integralności rodziny oraz wzmocnienia więzi wewnątrzrodzinnych oraz międzypokoleniowych,
  - promowanie i wzmocnienie ojcostwa (kampanie na rzecz ojców np. konkursy dla ojców – najlepszy tata), wspieranie ojców i wzmocnienie więzi ojców z rodziną (np. biwaki, rajdy, spływy kajakowe ojców z dziećmi).
  - kampanie promujące pracodawców oraz przedsiębiorstwa, którzy sprzyjają rodzinie „*Firma Przyjazna Rodzinie*” i wyróżniają się w zakresie kultury pracy, poszanowania praw pracowniczych, stosując elastyczne formy zatrudnienia dla kobiet, a także wspierają rodziny.
3. Wsparcie integrujące wzmocnienie więzi rodziny w tym funkcjonujących w ramach systemu pieczy zastępczej ze środowiskiem lokalnym:
- tworzenie Lokalnych Centrów dla Rodzin,
  - aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rodziny poprzez programy nakierowane na organizowanie, koordynowanie i wzmocnienie sił społecznych sprzyjających rozwojowi rodziny,
  - budowanie lokalnych sieci wsparcia rodziny integrujących liderów, samorządy, instytucje pomocowe, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, instytucje pomocowe, organizacje pozarządowe dla wspólnych działań prorodzinnych.
4. Wsparcie materialne rodzin w tym funkcjonujących w ramach systemu pieczy zastępczej:
- utworzenie i wprowadzenie Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny,
  - utworzenie i wprowadzenie Kujawsko-Pomorskiego Bonu Wsparcia Rodziny (w zakresie różnorodnych usług np. opiekuńczych, rehabilitacyjnych, edukacyjnych w zależności od indywidualnych potrzeb rodziny), który w przyszłości mógłby służyć rozwojowi Lokalnych Centrów dla Rodzin (poprzez nabywanie przez rodziny usług oferowanych przez Centra).
5. Wsparcie emocjonalne i duchowe rodzin w tym funkcjonujących w ramach systemu pieczy zastępczej:
- pomoc rodzinie w sytuacji choroby, kalectwa, starości,

- pomoc rodzinie w sytuacji samotności, cierpienia, wypalenia emocjonalnego, utraty sensu życia (inicjowanie działań samopomocowych i grup wsparcia, dostarczanie odpowiednich usług informacyjnych i poradniczych),
- pomoc rodzinie w sytuacji straty osoby bliskiej i żałoby (inicjowanie powstawania grup wsparcia, stymulowanie rozwoju specjalistycznego poradnictwa, promowanie wsparcia rodzin w sieci)
- pomoc rodzinie w kryzysie: na skutek zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, katastrof, w sytuacji rozwodu i przemocy w rodzinie (rozwijanie sieci specjalistycznego poradnictwa, wspieranie ośrodków interwencji kryzysowej).

Cel główny i cele szczegółowe Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza”

Głównym celem Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza” jest:

**POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I FUNKCJONOWANIA RODZIN
W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
POPURZEZ STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA RODZINY**

Cele szczegółowe:

1. Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci wsparcia.

Działania:

- 1.1. Utworzenie Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny (docelowo Regionalne Centrum Wspierania Rodziny będzie wspierać tworzenie sieci Lokalnych Centrów dla Rodzin w województwie kujawsko-pomorskim).
- 1.2. Wszechstronna promocja rodziny.
- 1.3. Wspieranie rodzin w pełnieniu opieki nad osobami niesamodzielnymi realizowana przez inne podmioty w trybie pożytku publicznego.

2. Zwiększenie dostępności usług dla rodzin ze szczególnymi potrzebami.

Działania:

- 2.1. Opracowanie i wdrożenie Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny.
- 2.2. Zainicjowanie działań na rzecz wprowadzenia Kujawsko-Pomorskiego Bonu Wsparcia Rodziny poprzez projekty pilotażowe.

3. Wzmocnienie rodzicielstwa adopcyjnego i poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej

Działania:

- 3.1. Wspieranie rodzin zastępczych (prowadzenie procedur adopcyjnych, poradnictwo, szkolenia) i optymalizacja procedur adopcyjnych.
- 3.2. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie pieczy zastępczej.
- 3.3. Rozwój infrastruktury instytucjonalnych form pieczy zastępczej realizowanych poprzez utworzenie Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego oraz Regionalnej Placówki Opiekuńczo-Terapeutycznej.

CECHY DZIAŁAŃ W RAMACH KUJAWSKO-POMORSKIEGO PROGRAMU WSPARCIA RODZINY NA LATA 2014-2022 „RODZINA JEST NAJWAŻNIEJSZA”

SYSTEMOWOŚĆ: budowanie całościowego i zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w województwie kujawsko-pomorskim poprzez tworzenie i rozwijanie lokalnych sieci wsparcia rodziny,

KOMPLEKSOWOŚĆ: oddziaływania na różne funkcje rodziny oraz potrzeby zarówno rodzin typowych, jak i ze szczególnymi potrzebami,

SYNERGICZNOŚĆ: równoczesność działań (współpraca i synchronizacja działań różnych podmiotów), tworzenie lokalnych koalicji na rzecz rodziny, integracja wielu podmiotów daje efekt większy niż ich osobne działania,

WIELOPOZIOMOWOŚĆ WSPARCIA RODZINY: poziom wojewódzki oraz lokalny (samorządowy i pozarządowy) oparty na siłach społecznych,

EKOLOGICZNOŚĆ: odkrywanie, uruchamianie i wykorzystywanie zasobów tkwiących w lokalnych sieciach wsparcia,

INNOWACYJNOŚĆ: nastawienie na poszukiwanie nowatorskich rozwiązań, otwarcie na twórczość społeczną,

ADEKWATNOŚĆ: zgodność z potrzebami konkretnych rodzin w środowisku lokalnym (elastyczność w zaspokajaniu potrzeb),

WSPÓŁCZESTNICTWO: lokalnych podmiotów samorządowych i pozarządowych, partnerów ze sfery biznesu na rzecz wsparcia.

Opis działań w ramach postawionych celów

I. Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci wsparcia

1. Działanie: Utworzenie Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny

Jedną z głównych egzemplifikacji polityki rodzinnej województwa kujawsko-pomorskiego byłoby utworzenie Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny. Zadaniem tej instytucji byłoby współtworzenie, organizacja i koordynacja polityki prorodzinnej w województwie oraz budowanie nowoczesnego, wielopoziomowego systemu wspierania rodziny z wykorzystaniem istniejących w środowiskach lokalnych sił i zasobów społecznych. Sytuacja społeczno-gospodarcza i demograficzna województwa wymaga przemyślanego i całościowego wsparcia rodziny w realizacji jej podstawowych funkcji. Działania tej instytucji powinny opierać się na badaniach empirycznych, które całościowo ukażą potrzeby i problemy rodziny w naszym regionie oraz istniejący w niej potencjał. Powołanie do życia Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny pozwoliłoby na prowadzenie systematycznych i kompleksowych badań własnych nad rodziną w województwie kujawsko-pomorskim, a także zamawiania ich w innych ośrodkach badawczych (np. w uczelniach wyższych naszego regionu). Instytucja ta zajmowałaby się również utworzeniem bazy różnorodnych danych statystycznych na temat rodzin, co przyczyni się do racjonalizacji, lepszej organizacji i koordynacji działań samorządu województwa i samorządów lokalnych wspierających rodzinę. Funkcjonowanie tego Centrum stanowiłoby także ważną merytoryczną naukową i praktyczną pomoc dla organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin na terenie województwa.

Stworzenie całościowego systemu wsparcia rodziny, organizacja i koordynacja działań są konieczne dla zagwarantowania skutecznego wsparcia rodzinie oraz optymalizacji wydatkowania środków finansowych przeznaczanych na ten cel. Duża część działań wspierających rodziny może mieć charakter bezkosztowy pod warunkiem, że Regionalne Centrum Wspierania Rodziny wypracuje odpowiednie sposoby wsparcia oparte na więziach

lokalnych, poczuciu solidarności społecznej, zdrowych sąsiedzkich relacjach, samopomocy, wolontariacie, społecznej aktywności i lokalnych liderach. Działania w zakresie wsparcia rodzin np. opieka nad osobami starszymi, samotnymi, przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi w rodzinie, opieki nad małymi dziećmi i młodzieżą mogą i powinny opierać się na społecznych wartościach, takich jak: zaufanie, odpowiedzialność, współczucie, miłość bliźniego, pomocniczość. Regionalne Centrum Wspierania Rodziny będzie działać na rzecz stworzenia wojewódzkiej sieci wsparcia rodziny, w której można wyróżnić trzy etapy działań:

I etap: praca nad siecią (tworzenie sieci, strukturyzacja i organizacja jej funkcjonowania np. tworzenie i integracja Lokalnych Centrów dla Rodzin, Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużych Rodzin, Kujawsko-Pomorskiego Bonu Wsparcia Rodziny),

II etap: praca z siecią (zarządzenie siecią, koordynacja działań jej elementów, którymi mogą być Lokalne Centra dla Rodzin, Kujawsko-Pomorska Karta Dużej Rodziny, Kujawsko-Pomorski Bon Wsparcia Rodziny),

III etap: praca w sieci (wspieranie elementów tworzących sieć np. Lokalnych Centrów dla Rodzin, Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodzin, Kujawsko-Pomorskiego Bonu Wsparcia Rodziny).

Istnieje potencjalna możliwość zintegrowania tych elementów w jedną funkcjonalną całość, co może wywołać efekt współdziałania i synergii (np. Kujawsko-Pomorski Bon Wsparcia Rodziny oraz Kujawsko-Pomorska Karta Dużej Rodziny mogłaby być wykorzystywana m. in. w Lokalnych Centrach dla Rodzin, co stanowiłoby ważny bodziec do ich rozwoju).

Zadaniem Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny byłoby pełnienie różnorodnych funkcji na rzecz wspierania rodziny, takich jak: funkcja badawczo-wdrożeniowa, organizacyjno-koordynacyjna, edukacyjno-promocyjna, doradczo-informacyjna, integracyjno-profilaktyczna. Poniżej zaprezentowano propozycję głównych zadań w ramach wymienionych funkcji.

Funkcja badawczo-wdrożeniowa (rozwojowa)

Zadania:

Prowadzenie badań, zbieranie i przetwarzanie oraz upowszechnianie danych na temat sytuacji rodziny oraz istniejących w województwie instytucjonalnych i organizacyjnych rozwiązań w zakresie wsparcia rodziny, dostępności usług (baza danych o usługach), tworzenie i rozwijanie innowacyjnych modeli wspierania rodziny w województwie kujawsko-pomorskim. Ważnym efektem działalności Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny byłoby wypracowanie elastycznego modelu funkcjonowania i wdrażania Lokalnych Centrów dla Rodzin (np. opracowanie poradnika metodycznego dla osób i instytucji zainteresowanych ich tworzeniem oraz materiałów informacyjnych dla samorządów i organizacji pozarządowych ukazujących założenia merytoryczne i organizacyjne tych placówek).

Funkcja organizacyjno-koordynacyjna

Zadania:

Tworzenie wojewódzkiego systemu wsparcia rodziny poprzez pomoc w organizowaniu i koordynowaniu różnorodnych działań wzmacniających rodziny, planowanie działań w skali wojewódzkiej, integracja inicjatyw wspierających rodzinę, pośredniczenie między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w działalność na rzecz rodzin.

Funkcja edukacyjno-promocyjna

Zadania:

Prowadzenie szkoleń w zakresie innowacyjnych form wspierania rodziny, prowadzenie warsztatów dla rodziców, szkolenie wolontariuszy pracujących z rodzinami i dziećmi. Promocja wartości rodziny i dziecka. Organizowanie kampanii społecznych na rzecz zdrowej i silnej rodziny, prawidłowego rozwoju, trwałości, dietności, integracji społecznej (międzypokoleniowej, międzyrodzinnej), rodzinnej aktywności społecznej, kulturalnej, wzmacniania więzi rodzin ze środowiskiem lokalnym.

Funkcja integracyjno-profilaktyczna

Zadania:

Integrowanie społeczności i instytucji lokalnych i organizacji społecznych wokół wartości rodziny i jej dobra, promowanie lokalnych (oddolnych) działań na rzecz międzypokoleniowej integracji rodzin, budowanie miejscowych koalicji lokalnego samorządu, biznesu, organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju i dobra rodziny, promowanie idei aktywności społecznej i kulturalnej rodziny w środowisku lokalnym, inicjowanie działań samopomocowych, wolontariatu na potrzeby rodziny.

Funkcja doradczo-informacyjna

Zadania:

Utworzenie platformy internetowej zawierającej bazę danych nt. instytucji, organizacji pozarządowych, specjalistów zajmujących się różnymi formami wsparcia rodziny, założenie i prowadzenie internetowej bazy danych nt. istniejących w województwie możliwości wsparcia rodziny (materialnej, psychologicznej, pedagogicznej, edukacyjnej), działalność poradnicza w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych, małżeńskich, wychowawczych i opiekuńczych (np. poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne). Wspieranie rodziny w sieci internetowej.

Jednym z podstawowych zadań Regionalnego Centrum Wspierania Rodziny w ramach funkcji badawczo-wdrożeniowej będzie wypracowanie i wdrożenie modelu Lokalnych Centrów dla Rodzin, które mogłyby powstawać w środowiskach lokalnych (wieś, osiedle) dla realizacji różnorodnych oddolnych form wspierania rodziny.

Ogólne założenia tworzenia i funkcjonowania Lokalnych Centrów dla Rodzin

Zadaniem Lokalnych Centrów dla Rodzin byłoby dostarczenie różnorodnego wsparcia oraz pomocy rodzinie w środowisku lokalnym. Podstawą ich działania byłoby wykorzystanie lokalnych sił społecznych: jednostkowych (lokalni liderzy, działacze społeczni, osoby zaangażowane na rzecz rozwoju lokalnego środowiska) oraz zbiorowych (dobrze działające instytucje, organizacje, wspólnoty) dla wsparcia rodzin w zaspokajaniu ich potrzeb w środowisku lokalnym. Do sił społecznych mogących stanowić punkt wyjścia do realizacji proponowanych działań można zaliczyć także: wzajemne zaufanie, więzi sąsiedzkie i przyjacielskie, pozytywne doświadczenia w zakresie lokalnej współpracy i współdziałania,

poczucie patriotyzmu lokalnego, solidarności społecznej, historycznych, regionalnych i religijnych zwyczajów, odziedziczonych po poprzednich pokoleniach tradycjach i wartościach. Lokalne Centra dla Rodzin powinny być tworzone przez różne podmioty. Na przykład przez:

- istniejące na danym terenie organizacje pozarządowe zainteresowane działaniem na rzecz rodzin,
- specjalnie powoływane do realizacji tego celu organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), prywatne podmioty gospodarcze, lokalne władze samorządowe,
- istniejące w środowisku lokalnym instytucje opiekuńcze, kulturalno-oświatowe, edukacyjne i inne,
- związki wyznaniowe.

Lokalne Centra dla Rodzin mogłyby powstawać na bazie nieużywanych lub częściowo używanych lokali szkolnych, przedszkolnych, świetlic, bibliotek, domów kultury, sal katechetycznych, pomieszczeń zajmowanych przez organizacje samorządowe i innych miejsc nadających się do adaptacji na cele Centrów dla Rodzin.

Zadaniem samorządów byłoby promowanie inicjatyw tworzenia Lokalnych Centrów dla Rodzin poprzez udostępnianie odpowiednich lokali, pomoc organizacyjną, finansową oraz inne ułatwienia. Główną ideą Lokalnych Centrów dla Rodzin byłoby budowanie lokalnej sieci wsparcia dla rodzin złożonej z zasobów społecznych i kapitału ulokowanego w konkretnym środowisku, co dałoby szansę na zaspokajanie potrzeb rodzin np.: edukacyjnych (pomoc w nauce, kursy dla rodziców), opiekuńczych (opieki nad osobami starszymi, chorymi i niepełnosprawnymi, dziećmi i młodzieżą), kulturalnych (animacja kulturalna), w zakresie rodzinnej rekreacji i sportu, czasu wolnego dla rodziny, szeroko rozumianego zdrowia rodziny, profilaktyki społecznej oraz integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej). Centra służyłyby aktywizacji społecznej w środowisku lokalnym na rzecz wsparcia rodzin.

Do realizacji swoich celów Centra wykorzystywałyby metodykę organizacji środowiska lokalnego, samopomocy, wolontariatu, grup wsparcia. Podstawową zasadą funkcjonowania Lokalnych Centrów dla Rodzin będzie elastyczne zaspokajanie potrzeb konkretnych rodzin w konkretnym środowisku w zakresie realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, kulturalnej, ale także i ekonomicznej. Działalność Lokalnych Centrów dla

Rodzin będzie polegać na organizowaniu, koordynacji i udostępnianiu różnorodnych usług dla rodziny. Centra będą realizowały różne funkcje w zależności od realnych potrzeb rodzin. Mogą to być na przykład następujące funkcje:

Funkcja opiekuńcza

Może polegać na różnych działaniach takich jak np.: tworzenie świetlic, rodzinnego pogotowia opiekuńczego oferującego pomoc w zakresie doraźnej opieki nad dziećmi na terenie Lokalnych Centrum dla Rodzin (np. kluby malucha), ale także ułatwiając wzajemną pomoc w zakresie opieki między rodzinami oraz w ramach wolontariatu (np. rodzinne pogotowie opiekuńcze). Ważną rolę w opiece nad dziećmi i młodzieżą będą odgrywać wolontariusze (pedagodowie ulicy, streetworkerzy) działający w środowisku ich życia.

Funkcja integracyjna

Jej wyrazem może być tworzenie: banków czasu, banków usług, banków pomocy sąsiedzkiej, klubów rodziców (np. kluby matek, kluby ojców), klubów seniora, wolontariatu (także międzypokoleniowego), kreowanie przyjaznych miejsc rekreacji rodzinnej np. rodzinne place zabaw, działania na rzecz integracji międzypokoleniowej.

Funkcja informacyjna i poradnicza

Centra będą również służyły jako ośrodki konsultacyjne oferujące lub pośredniczące w świadczeniu usług poradniczych (poradnictwo rodzinne, wychowawcze, ekonomiczne, prawne). Ważnym elementem będzie informacyjne wspieranie rodzin w sieci za pośrednictwem stron internetowych prowadzonych przez Lokalne Centra dla Rodzin. Centra będą oferować kompleksowe informacje dla rodzin o rodzajach usług, ich dostępności, istniejących formach wsparcia i pomocy rodzinie, ofertach samopomocowych, lokalnych działaniach na rzecz aktywizacji i integracji rodzin.

Funkcja kulturalno-oświatowa

Inicjowanie działań na rzecz rodzinnego uczestniczenia w kulturze np. działania prowadzone przez różne instytucje specjalnie przeznaczone dla rodzin przez biblioteki, muzea, kina. Inicjowanie działań na rzecz rodzinnych form spędzania czasu i różnego rodzaju twórczości rodzinnej (np. artystycznej, społecznej). Wytwarzanie więzi ze środowiskiem lokalnym jego tradycją i kulturą oraz wartościami regionalnymi.

Funkcja animacyjna i aktywizująca

Animatorzy rekreacji i wypoczynku rodzinnego. Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji dla rodzin, udostępnianie zasobów klubów sportowych, boisk, basenów. Organizacja lokalnych imprez rodzinnych takich jak: „Festiwale rodzin”, „Parady rodzinne”, „Festyny rodzinne”, „Olimpiady rodzinne”, „Wyprawy i rajdy rodzinne” itp.

Wojewódzką jednostką, która udzielałaby wszechstronnej pomocy w tworzeniu, organizacji i funkcjonowaniu Lokalnych Centrów dla Rodzin będzie Regionalne Centrum Wspierania Rodziny. Jej zadaniem byłoby dostarczanie wsparcia merytorycznego i metodycznego wsparcia, które polegałoby na:

- wypracowaniu koncepcji organizacyjnej i metodycznej pracy Centrów,
- opracowanie programu i prowadzenie szkoleń dla organizatorów i koordynatorów wsparcia rodziny w środowisku lokalnym,
- promowanie i upowszechnianie idei tworzenia Centrów dla Rodzin (zmiana świadomości społecznej, wytwarzanie pozytywnych postaw mieszkańców i władz),
- zachęcanie władz samorządowych szczebla podstawowego do wspierania idei tworzenia Centrów dla Rodzin jako bardzo istotnych instytucji dla realizacji lokalnych polityk rodzinnych,
- aktywizacja i konsolidacja sił społecznych w środowiskach lokalnych na rzecz tworzenia Centrów,
- prowadzenie badań nad powstawaniem Lokalnych Centrów dla Rodzin oraz czynnikami, które sprzyjają oraz utrudniają ich funkcjonowanie,
- prowadzenie badań nad efektywnością działalności Centrów oraz jakością świadczonych usług.

Lokalne Centra dla Rodzin będą mogły odgrywać istotną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa społecznego mieszkańców województwa, podnoszeniu poziomu demokratyzacji na szczeblu społeczności lokalnych, krzewieniu idei obywatelskości oraz odpowiedzialności społecznej, a także pobudzania zaangażowania społecznego dla realizacji dobra wspólnego, jakim jest rodzina.

2. Działanie: Wszechstronna promocja rodziny

Ważnym wsparciem będzie prowadzenie dialogu ze społecznością województwa za pomocą kampanii, konferencji itp. przybliżających założone i już realizowane cele polityki prorodzinnej. Działania te będą służyły rozwojowi i wzmocnieniu potencjału oraz kompetencji rodziny, społeczności lokalnej oraz dobrych praktyk prorodzinnych. Promocja pozytywnego wizerunku rodziny poprzez wspieranie i organizację działań na rzecz edukacji środowiska lokalnego, podniesie społeczną świadomość roli rodziny.

3. Działanie: Wspieranie rodzin w pełnieniu opieki nad osobami niesamodzielnymi realizowana przez inne podmioty w trybie pożytku publicznego.

W strukturze rodzin województwa kujawsko-pomorskiego zdefiniowano w latach ubiegłych grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Są to: dzieci i młodzież, seniorzy i osoby zależne. W ramach Programu realizowane będzie wsparcie tych grup poprzez zlecenie realizacji zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert lub z ich pominięciem. Organizacje pozarządowe działając w środowisku lokalnym dysponują bardzo dobrym rozeznaniem specyfiki jego potrzeb. Ma to bezpośredni wpływ na efektywne dotarcie do beneficjentów ostatecznych z ofertą wsparcia.

II. Zwiększenie dostępności usług dla rodzin ze szczególnymi potrzebami

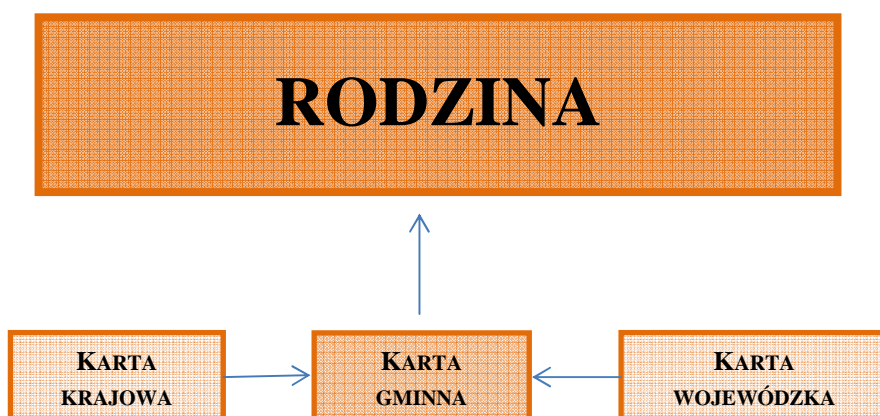
1. Działanie: Opracowanie i wdrożenie Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny jest inicjatywą wspierania rodzin wielodzietnych (biologicznych, zastępczych adopcyjnych), w których liczba dzieci wynosi trzy i więcej. Karta wykracza poza kryterium małżeństwa jako konstytutywnego elementu definicji rodziny. Jest przyznawana niezależnie od struktury rodziny i obejmuje swoim zakresem także rodziny niepełne (rozbite, monoparentalne, półsieroce i sieroce). Obecnie w naszym kraju istnieje kilka rozwiązań w tym zakresie: karty gminne, powiatowe i wojewódzkie. W celu uniknięcia nadmiernego biurokratyzowania Karty oraz ze względów organizacyjnych należy uprościć system i zintegrować różne inicjatywy Kart w jedną Kujawsko-Pomorską Kartę Dużej Rodziny. Karta powinna być dostępna i dystrybuowana na najniższym poziomie, czyli gminy (krajowy program zakłada zintegrowanie karta gminnej z krajową). Jej cennym dopełnieniem byłoby połączenie jej z kartą wojewódzką. Pozwoliłoby to uzyskać wartościową i bogatą w ofertę kartę gminną. Zaletą tego systemu będzie utworzenie jednej, komplementarnej i dającej najszerszy zakres przywilejów karty, co pozwoli na:

- określenie jednolitych i czytelnych zasad jej tworzenia,

- zainicjowanie współpracy między podmiotami na różnych poziomach,
- uproszczenie struktury dystrybucji karty oraz sposobu jej wydawania (karta wydawana będzie najbliżej miejsca życia i funkcjonowania rodziny),
- bezkonkurencyjne pozyskiwanie partnerów i instytucji wspierających będących donatorami karty,
- podjęcie działań promujących kartę i budzących zainteresowanie beneficjentów (uprawnionych rodzin),
- zintegrowanie i konsolidację działań różnych instytucji na rzecz tworzenia karty, co przyniesie korzystny efekt aktywizacji i współdziałania różnych podmiotów uczestniczących w jej tworzeniu.

Schemat 1. Kujawsko-Pomorska Karta Dużej Rodziny (K-PKDR) jako wynik integracji karty gminnej, wojewódzkiej i krajowej

Korzyści K-PKDR dla rodzin: poprawa kondycji materialnej rodziny, ułatwienie zaspokajania różnorodnych potrzeb rodzin (ekonomicznych, opiekuńczych, edukacyjnych, kulturalnych, w zakresie rekreacji i wypoczynku oraz wartościowego spędzania czasu wolnego), stymulacja rozwoju rodziny oraz jej członków (w szczególności dzieci i młodzieży), wzmocnienie więzi rodzinnych, promocja wizerunku rodziny wielodzietnej.

Korzyści K-PKDR dla samorządów: przeciwdziałanie depopulacji i niekorzystnym trendom demograficznym, zapewnienie dochodów podatkowych oraz wpływów z tytułu podatków do lokalnych budżetów, zwiększenie więzi ze środowiskiem lokalnym oraz ograniczenie odpływu mieszkańców, wspieranie rodzin w zakresie decyzji prokreacyjnych.

Korzyści K-PKDR dla lokalnych firm (podmiotów gospodarczych): pozyskanie stałych klientów na miejscowym rynku, zwiększenie obrotów i dochodów, stymulacja rozwoju ekonomicznego, silniejsze powiązanie ze środowiskiem lokalnym.

Tworzenie Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny w województwie kujawsko-pomorskim będzie odbywać się równolegle na kilku poziomach: na poziomie samorządów podstawowego szczebla (powiatowego, gminnego, miejskiego) i szczebla wojewódzkiego. Na każdym poziomie zostanie określony pakiet zniżek i zwolnień z opłat za korzystanie z towarów i usług, ich wysokość oraz określone zostaną partnerzy programu. W efekcie tych działań nastąpi połączenie przywilejów w jedną Kartę. Karta będzie dystrybuowana przez gminy, co ułatwi jej dostępność i upowszechnienie. Samorząd województwa będzie wspierał samorządy we wdrażaniu Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny.

Do głównych zadań samorządów w zakresie tworzenia i wdrażania K-PKDR będzie należeć:

- określenie ram prawnych tworzenia i przyznawania Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny z uwzględnieniem następujących kryteriów definicji rodziny: liczby dzieci, ich wieku oraz kryterium zamieszkania,
- określenie potencjalnej liczby uczestników programu Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny,
- ustalenie zakresu udzielanej pomocy,
- zdefiniowanie partnerów uczestniczących w programie (np. sąsiednie samorządy, instytucje komercyjne oferujące usługi i towary),
- określenie źródeł finansowania oraz kosztów wprowadzenia Karty,
- opracowanie systemu obsługi Karty,
- opracowanie harmonogramu działań wdrażających Kartę.

Na poziomie samorządu województwa kujawsko-pomorskiego Karta może być wyposażona w następujące zniżki, upusty i rabaty dotyczące:

- dostępu do wojewódzkich instytucjonalnych zasobów kultury (muzea, teatry, opery, filharmonie, odpłatna oferta domów kultury),
- przewozów regionalnych,
- edukacji (np. dopłaty do internatów, dopłaty do podręczników),
- instytucji rekreacji i wypoczynku rodziny.

Na poziomie samorządów szczebla podstawowego województwa kujawsko-pomorskiego Kartę zasilą zniżki, upusty rabaty określone autonomicznie przez poszczególne jednostki. Karta będzie również oferować przywileje wynegocjowane i uzyskane od partnerów (lokalnych firm i podmiotów gospodarczych), którzy mogą przyznawać rodzinom wielodzietnym zniżki, rabaty i upusty na różne towary i usługi (np. instytucje produkcyjne, handlowe, usługowe).

2. Działanie: Zainicjowanie działań na rzecz wprowadzenia Kujawsko-Pomorskiego Bonu Wsparcia Rodziny poprzez projekty pilotażowe

Bony są nowoczesnym narzędziem realizacji zadań z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej. Bon jest dokumentem kredytowym umożliwiającym realizację świadczeń zamówionych przez wystawcę bonu u usługodawcy na rzecz odbiorcy danej usługi. Wymienione w bonie usługi są równoznaczne ze zobowiązaniem się wystawcy do uiszczenia kosztów ich wykonania i powinny być wydane w wartości, ilości i jakości zaznaczonej na Bonie. Od lat dziewięćdziesiątych XX w. trwają dyskusje nad wykorzystaniem doświadczeń ze stosowania bonu edukacyjnego w szeroko pojętej polityce społecznej ze szczególnym uwzględnieniem sfery usług opiekuńczych nad małymi dziećmi i osobami zależnymi w rodzinie oraz usług rehabilitacyjnych (za osoby zależne uważa się osoby niepełnosprawne oraz przewlekle chore niemogące samodzielnie funkcjonować i zaspokajać swoich potrzeb bez dostarczenia opieki z zewnątrz). Bon edukacyjny (szkolny) jest również lokalnie wykorzystywany w kilkunastu powiatach w Polsce.

W Kujawsko-Pomorskim Programie Wspierania Rodziny proponuje się wprowadzenie uniwersalnego i elastycznego bonu dla członków rodziny, który będzie wspierał rodzinę w zaspokajaniu specyficznych potrzeb rodzin w zakresie opieki, rehabilitacji i edukacji.

Problem opieki nad osobami zależnymi w rodzinie (niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi, starszymi) będzie narastał w kontekście szybkiego starzenia się polskiego społeczeństwa i konieczności rozszerzenia usług opiekuńczych w tym zakresie. Opieka nad osobą zależną w rodzinie powoduje na ogół konieczność rezygnacji z pracy jednego z małżonków, a co za tym idzie drastyczne pogorszenie sytuacji ekonomicznej rodziny wynikającej z utraty części dochodów rodziny oraz kosztów wynikających z wydatków związanych z leczeniem i rehabilitacją (możliwość skorzystania ze świadczeń z pomocy społecznej jest zagwarantowana tylko dla rodzin najuboższych także w ograniczonym zakresie). Bon będzie wspierał rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami

niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi oraz starszymi. Będzie przeznaczony dla rodzin, które zajmują się osobami wymagającymi stałej opieki ze strony opiekunów nieformalnych (członków rodzin). Będzie go można wykorzystać w celu pokrycia kosztów niektórych usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych.

Również sprawowanie opieki nad małymi dziećmi, często utrudnia rodzicom godzenie życia rodzinnego z zawodowym. Problem ten stanowi poważny czynnik wpływający na ograniczanie decyzji prokreacyjnych i niską dzietność rodzin. Słabo rozwinięta sieć placówek zapewniających opiekę nad małym dzieckiem uniemożliwia wielu rodzicom aktywność zawodową. Mimo korzystnych regulacji prawnych wprowadzających cały szereg nowych form sprawowania tej opieki (klubiki dziecięce, mini żłobki, dzienne opiekunki) usługi w tym zakresie rozwijają się wolno z uwagi na barierę ekonomiczną (opłaty). Rodziców o przeciętnych dochodach nie zawsze jest stać na korzystanie z tych zazwyczaj odpłatnych usług. Ważnym problemem rodziców korzystających z placówek opiekuńczych jest również mało elastyczny czas ich funkcjonowania. Lepsza organizacja ich pracy (dostosowanie godzin otwarcia i zamknięcia do potrzeb pracujących rodziców) mogłaby ułatwić pogodzenie obowiązków rodzicielskich i zawodowych rodziców.

Wykorzystanie bonu na usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne przyniesie rodzinom różne wymierne korzyści i pozwoli na:

- umożliwienie obojgu rodzicom utrzymania aktywności zawodowej (zatrudnienia) na tym samym poziomie,
- zabezpieczenie dochodów rodziny z tytułu pracy jej członków
- zapewnienie bezpiecznej i fachowej opieki nad dziećmi,
- stymulację rozwoju społeczno-emocjonalnego dziecka dzięki przebywaniu w środowisku rówieśniczym, a także optymalizację rozwoju intelektualnego i fizycznego poprzez edukację prowadzoną przez specjalistów,
- poprawę jakości życia osób zależnych dzięki uzyskaniu fachowej pomocy i usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych,
- wsparcie emocjonalne rodziny i osób będących pod jej opieką wynikającą ze świadomości, że nie jest ona ciężarem dla rodziny,
- rozwój sieci usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych w regionie, a co za tym idzie powstanie dodatkowych miejsc pracy w zawodach pielęgniarско-opiekuńczych

i rehabilitacyjnych (prywatyzacja części usług w tym zakresie jest przewidziana w propozycjach zmian ustawy o pomocy społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej),

- rozwój sieci usług opiekuńczych, co tym samym wykreuje nowe miejsca pracy dla osób z wykształceniem pedagogicznym.

Kujawsko-Pomorski Bon Wsparcia Rodziny może objąć swoim zakresem również niektóre usługi edukacyjne. Województwo kujawsko-pomorskie należy do regionów o najwyższej stopie bezrobocia i niskiej średniej płacy. Ten fakt ma swoje konsekwencje w dostępności do różnych form kształcenia. Dotyczy to zwłaszcza młodzieży ze wsi i małych miasteczek, gdzie oferta edukacyjna jest uboższa a nauka w szkołach ponadgimnazjalnych wymaga pokrycia ze strony rodziny dodatkowych kosztów związanych z dojazdem dzieci do szkoły bądź zamieszkania poza domem rodzinnym. Młodzież z małych środowisk ma również bardzo ograniczony dostęp do dóbr kultury. Sytuacja ta może ulec poprawie poprzez wprowadzenie bonu edukacyjnego. Bon na usługi edukacyjne ma za zadanie wspieranie rodziny w zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych dzieci i optymalizacji warunków, w których edukacja jest realizowana. Może być przeznaczany np. na zakup podręczników szkolnych, dopłaty do czesnego, zniżki w komunikacji, odpłatnych zajęć w szkołach, domach kultury, ośrodkach sportowych itp.

Korzyści z zastosowania bonu edukacyjnego:

- podniesienie ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa w naszym województwie, a co za tym idzie zwiększenie jego atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów,
- zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- ułatwienie dostępu do odpłatnych usług edukacyjnych dzieci i młodzieży (np. rozwijających zainteresowania, pomagających zaspokajać potrzeby kulturalne),
- obniżenie wskaźnika osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zahamowanie procesu likwidacji szkół oraz likwidacji miejsc pracy w oświacie.

III. Wzmocnienie rodzicielstwa adopcyjnego i poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej

1. Działanie: Wspieranie rodzin zastępczych i optymalizacja procedur adopcyjnych

Poddziałania:

- stałe doskonalenie zawodowe kadr realizujących procedury adopcyjne jako elementu zwiększenia skuteczności procesu przysposobienia dziecka
- prowadzenie efektywnej rekrutacji kandydatów na rodziców adopcyjnych poprzez utrzymanie wsparcia dla funkcjonowania niepublicznych ośrodków adopcyjnych przygotowujących rodziców do adopcji
- rozwijanie zakresu poradnictwa oraz nowych jego form dla rodzin zastępczych i adopcyjnych,
- organizowanie specjalistycznych szkoleń dla rodzin podejmujących się rodzicielstwa adopcyjnego,
- organizowanie specjalistycznych szkoleń dla kandydatów na rodziców adopcyjnych,
- podnoszenie wiedzy i kompetencji asystentów rodzin i pracowników socjalnych w zakresie pracy z rodzinami zastępczymi oraz rodzinami zagrożonymi utratą praw rodzicielskich.

2. Działanie: Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie pieczy zastępczej

Poddziałania:

- upowszechnianie wiedzy na temat form pieczy zastępczej,
- wypracowanie nowych i efektywnych form edukacji społecznej na temat pieczy zastępczej, działania promujące ideę pieczy zastępczej,
- działania promujące rodziny adopcyjne.

3. Działanie: Rozwój infrastruktury instytucjonalnych form pieczy zastępczej realizowanych poprzez utworzenie Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego oraz Regionalnej Placówki Opiekuńczo-Terapeutycznej

Realizacja działań 1-3 odbywać się będzie w ramach funkcjonowania jednostki organizacyjnej samorządu województwa tj. Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego w Toruniu (K-POA) oraz organizacji pozarządowych. W celu poszerzenia oferty wsparcia rodzin zakłada się rozbudowę i poszerzenie oferty statutowej K-POA poprzez utworzenie na jego bazie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Adopcyjnego.

W strukturę utworzonego Centrum wchodziłyby oprócz Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego dwa nowe podmioty:

Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny (IOP). Będzie to Ośrodek przeznaczony dla małych dzieci do końca pierwszego roku życia (okres niemowlęcy), które wymagają specjalistycznej opieki w okresie oczekiwania na przysposobienie, kiedy nie mogą one zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Regionalna Placówka Opiekuńczo-Terapeutyczna (RPO-T). Placówka będzie przeznaczona dla dzieci wymagających szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagający stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Z uwagi na specyfikę oferty wsparcia oraz uwzględniając potrzeby potencjalnych odbiorców optymalną lokalizacją Centrum byłoby miejscem bezpośrednio sąsiadującym z Wojewódzkim Szpitalem (jednostką organizacyjną samorządu województwa), co dałoby możliwość korzystania z usług medycznych tej placówki (bliski dostęp do specjalistów, możliwość diagnozy, interwencja w sytuacjach krytycznych).

Finansowanie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Adopcyjnego w obszarze realizacji procedur adopcyjnych będzie zapewnione w ramach dotacji z budżetu państwa. Działanie w części dotyczącej prowadzenia IOP oraz RPO-T będzie natomiast realizowane ze środków budżetu samorządu województwa. Województwo ustalać będzie kwotę odpłatności za pobyt dziecka ponoszoną przez właściwą terytorialnie jednostkę samorządu terytorialnego na rzecz budżetu województwa.

W obszarze współpracy z organizacjami pozarządowymi niezbędnym dla poszerzenia dostępności realizacji procedur adopcyjnych jest utrzymanie, w okresie realizacji programu otwartego, konkursów ofert na realizację ww. zadań publicznych kierowanych do ww. organizacji mających na celu współfinansowanie realizacji przez nie procedur adopcyjnych.

Nadzór merytoryczny nad realizacją działań określonych w Celu 3 sprawowany będzie przez Departament Spraw Społecznych.

Odniesienia Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 do aktualnego stanu prawnego

Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza” wpisuje się w Program Polityki Rodzinnej „Dobry Klimat dla Rodziny” Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (maj 2013) oraz w ostatnie działania rządu w zakresie polityki rodzinnej (dłuższe urlopy rodzicielskie, więcej przedszkoli i żłobków, dofinansowanie zatrudnienia niani, place zabaw w szkołach). Jest on zgodny z *Ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku* (Dz. U. 2004 Nr 64, poz. 593 z późn. zm.) postulującej „rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb”(art. 15), gdzie do zadań samorządu województwa włączono również: „inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej” (art. 21). Proponowany program, kładąc nacisk na wspieranie i profilaktykę rodziny, inicjowanie innowacyjnych form pomocy rodzinie, prywatyzację części usług pomocowych i opiekuńczych dla rodziny wychodzi również naprzeciw propozycjom MPiPS w zakresie zmian do obowiązującej ustawy o pomocy społecznej. Program odpowiada wychodzi naprzeciw założeniom ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011 Nr 149, poz. 887 z późn. zm.), która jest wyrazem tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa. Zadania związane z organizacją systemu pomocy dziecku i rodzinie przypisane zostały w ustawie wszystkim szczeblom samorządu terytorialnego jako zadanie własne lub zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Zgodnie z powyższą ustawą treść artykułu 183 stanowi, iż:

„Do zadań własnych samorządu województwa należy:

- 1) *prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych;*
- 2) *opracowywanie programów dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, będących integralną częścią strategii rozwoju województwa;*
- 3) *promowanie nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;*
- 4) *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3”.*

Ponadto art. 184 jednoznacznie określa, że „do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd województwa należy organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych”.

Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny jest również spójny z uchwaloną w październiku 2013 roku Strategią rozwoju województwa Plan Modernizacji 2020+, która przyjęła jako misję hasło: *Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo*. Strategia ta podkreśla rolę i znaczenie rodziny dla dynamicznego rozwoju społeczno-ekonomicznego województwa. Jednym z jej celów jest formowanie „nowoczesnego społeczeństwa”, które potrafi aktywnie adaptować się do zmieniającej rzeczywistości, wykorzystując zasoby i potencjał regionu. Szczególnym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego jest rodzina, która powinna być objęta, jak to ujmuje przyjęty dokument „specjalnym wsparciem”. Zwraca on uwagę na konieczność podjęcia działań, które „powinny dotyczyć poprawy dostępności i funkcjonalności usług publicznych oraz przestrzeni publicznych, celem stworzenia przyjaznego otoczenia dla wszystkich, w tym także osób starszych, rodziców z dziećmi, niepełnosprawnych”. Program wskazuje także na konieczność optymalizacji warunków sprzyjających pełnieniu ról rodzinnych, usług opiekuńczych i w zakresie różnorodnego poradnictwa rodzinnego. W Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego Plan Modernizacji 2020+ wskazano cztery kategorie działań: wzmocnienie relacji i więzi społecznych jako podstawy solidarności wszystkich pokoleń, propagowanie postaw prozdrowotnych w rodzinie, propagowanie i wspieranie działań na rzecz aktywizacji społecznej seniorów, przeciwdziałanie dysfunkcjom życia społecznego ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Integralnym elementem prezentowanego Programu jest również „Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do 2020” (Uchwała nr 24/899/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013 roku).

Jednym z priorytetów rozwoju społecznego województwa jest opracowanie i wdrożenie kompleksowych działań, których celem będzie wsparcie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych. Dlatego też tym bardziej istotne jest podejmowanie długofalowych, kompleksowych działań wspierających rodziny w celu wzmocnienia ich pozytywnego wpływu na jakość wspólnoty regionalnej. Zapewnienie dobrych warunków sprzyjających rozwojowi rodziny, a także bezpieczeństwa może w części ograniczyć problemy demograficzne województwa związane z procesami starzenia i małą liczbą urodzeń (zmniejszanie się populacji mieszkańców województwa). W Strategii wskazano jako

konieczne opracowanie Programu Wspierania Rodzin, którego zadaniem będzie koordynowanie całokształtu działań w tej dziedzinie. Program ma uwzględniać działania mające na celu poprawę sytuacji demograficznej województwa poprzez różnorodne zachęty do posiadania dzieci (np. ułatwienia dla dużych rodzin, budowanie klimatu przyjaznego rodzinie, działania wobec rodzin w kryzysie itp.). Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego Plan Modernizacji 2020+ postuluje również zamiar utworzenia palcówki naukowo-badawczej, która będzie diagnozować sytuację rodzin w województwie w kontekście demograficznym, społecznym i ekonomicznym.

Rodzina jest ciągle niedocenionym kapitałem społecznym, ekonomicznym i kulturowym, który należy rozwijać. Od wykorzystania jej potencjałów zależy rozwój społeczeństwa naszego kraju, regionu i społeczności lokalnych. Rodzina to „źródło życia i miłości” (św. Jan Paweł II). Zabieganie o dobro rodziny staje się obecnie na szczeblu państwowym i samorządowym wyrazem szczególnej troski, która wymaga podjęcia konkretnych i całościowych działań. Rodzina jest naturalnym elementem lokalnej społeczności. Wzmocnienie jej powiązań z najbliższym środowiskiem, wykorzystanie istniejących w nim sił (instytucje, organizacje, sieci społeczne i informacyjne) da synergiczny efekt stymulujący wzajemny rozwój rodziny i społeczności lokalnej. Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny będzie ważnym impulsem do rozwoju rodzin, środowisk lokalnych i całego województwa.

Źródła finansowania Programu

Potrzeby finansowe niezbędne dla realizacji celu głównego i szczegółowych Programu zaspokajane będą z następujących źródeł:

- środki własne budżetu województwa ustalane rokrocznie w ramach uchwały budżetowej na każdy kolejny rok realizacji Programu,
- środki pozyskane w ramach istniejących możliwości przez finansowe instrumenty polityki strukturalnej realizowanej przez UE,
- środki pozyskane z budżetu państwa w ramach:
  - a) dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań zleconych (adopcje, ogólnopolska karta dużej rodziny),
  - b) środki z budżetu państwa planowane do pozyskania w ramach ogłaszanych przez MPiPS konkursów dla samorządów terytorialnych.

Monitorowanie realizacji Programu

Tabela 1. Tabela monitorowania realizacji Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022

Lp.	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa dla 2013 roku	Wartość docelowa do 2020 roku	Uwagi
Cel 1. Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci jej wsparcia					
1.1.	Liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów dla osób pracujących z rodzinami i dziećmi	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	6 szkoleń/warsztatów	21 szkoleń/warsztatów	
1.2.	Liczba uczestników szkoleń i warsztatów dla osób pracujących z rodzinami i dziećmi	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	340 uczestników	1500 uczestników	
1.3.	Liczba przeprowadzonych akcji społecznych na rzecz promowania wartości rodziny i dziecka	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	3 akcje społeczne	24 akcji społecznych	
1.4.	Liczba Regionalnego Centrum dla Rodzin	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	1 jednostka regionalna	
1.5.	Liczba Lokalnych Centrów dla Rodzin	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	23 jednostek lokalnych	
1.6.	Liczba raportów z badań i analiz przeprowadzonych przez Regionalne Centrum dla Rodzin	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	6 raportów	
1.7.	Liczba beneficjentów ostatecznych działań konkursowych zrealizowanych w Programie	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	-	-	Brak możliwości określenia wartości docelowej

Cel 2. Zwiększenie dostępności usług dla rodzin ze szczególnymi potrzebami

2.1	Liczba rodzin korzystających z Wojewódzkiej Karty Dużej Rodziny	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	-	-	Brak możliwości określenia wartości docelowej
2.2.	Liczba partnerów (instytucji kulturalnych, społecznych, ekonomicznych) uczestniczących w Programie Karta Dużej Rodziny	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	-	-	Brak możliwości określenia wartości docelowej

Cel 3. Wzmocnienie rodzicielstwa adopcyjnego i poprawa funkcjonowania pieczy zastępczej

3.1.	Liczba nowopowstałych rodzin adopcyjnych	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	187 nowopowstałych rodzin adopcyjnych	1320 nowopowstałych rodzin adopcyjnych	
3.2.	Liczba dzieci przysposobionych do adopcji	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	250 dzieci przysposobionych do adopcji	1800 dzieci przysposobionych do adopcji	
3.3.	Liczba kampanii promujących adopcje zrealizowanych przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Adopcyjne	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	4 kampanie	
3.4.	Liczba utworzonych Interwencyjnych Ośrodków Preadopcyjnych	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	1 Ośrodek Preadopcyjny	
3.5.	Liczba utworzonych Regionalnych Placówek Opiekuńczo - Terapeutycznych	Sprawozdawczość Podmiotu realizującego	0	1 Regionalna Placówka Opiekuńczo- Terapeutyczna	

W ramach sprawozdawczości z realizacji Programu, Departament Spraw Społecznych do dnia 31 marca każdego roku opracuje i prześle Zarządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego raport z realizacji Programu za rok ubiegły.

Po zakończeniu realizacji całości Programu Departament Spraw Społecznych sporządzi i prześle Zarządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 31 marca 2023 roku raport końcowy.

Podstawowe założenia i system realizacji

Podstawowym założeniem Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022, jest poprawa jakości życia i funkcjonowania rodzin w województwie kujawsko-pomorskim poprzez stworzenie systemu wsparcia rodziny. Za realizację oraz koordynację działań objętych Programem odpowiedzialny jest Departament Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Partnerzy zewnętrzni w realizacji Programu to:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- Wojewoda Kujawsko-Pomorski
- Instytucje i Środowiska naukowe
- Samorządy powiatowe i gminne województwa kujawsko-pomorskiego
- Organizacje pozarządowe działające w obszarze wspierania rodzin i pracujące na rzecz rodzin
- Mieszkańcy województwa kujawsko – pomorskiego

Osiągnięcie celu głównego Programu zakładane jest poprzez realizację trzech grup działań, w ramach określonych w Programie celów szczegółowych, skierowanych zarówno do instytucji publicznych województwa, jak i bezpośrednio do jego mieszkańców.

Pierwszy obszar obejmować będzie działania mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym poprzez tworzenie społecznej sieci jej wsparcia. Rezultat ten zostanie osiągnięty poprzez prowadzone w trybie ciągłym działania systemowe zarówno w obszarze wsparcia organizacji pozarządowych, zlecając realizację zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert lub z ich pominięciem, jak i realizowane bezpośrednio przez Departament Spraw Społecznych kampanie społeczne i medialne. Ważnym partnerem

w realizacji tej grupy zadanie będzie dla samorządu województwa utworzone w ramach programu Regionalne Centrum Wspierania Rodziny rozumiane jako przestrzeń integracji wspólnot lokalnych oraz miejsce implementacji nowatorskich rozwiązań w obszarze rodziny (w tym tworzenia lokalnych sieci wsparcia).

Drugi obszar aktywności samorządu województwa w ramach Programu skierowany jest bezpośrednio do rodzin ze szczególnymi potrzebami. Ma on na celu zwiększenie dostępności usług wspierających. Zakłada wdrożenie Kujawsko-Pomorskiej Karty Dużej Rodziny. Obok efektu wsparcia działanie to ma na celu promocję pozytywnego i przyjaznego wizerunku rodziny z dziećmi w odbiorze społecznym. Kolejnym, istotnym elementem tej grupy działań jest zainicjowanie prac nad mechanizmami funkcjonowania i w konsekwencji wdrożenia pilotażowego programu pn. Kujawsko – Pomorski Bon Wsparcia Rodziny .

Osobną, trzecią grupę działań w ramach realizacji Programu będą przedsięwzięcia zmierzające do wzmocnienia rodzicielstwa adopcyjnego i poprawy funkcjonowania pieczy zastępczej. Zostały one podzielone na trzy kategorie. W ramach pierwszych dwu planuje się szereg akcji promocyjno informacyjnych kierowanych do mieszkańców regionu upowszechniających wiedzę na temat idei pieczy zastępczej i adopcji jako jej najdoskonalszej formy. Ponadto realizowane będą szkolenia podnoszące zarówno kwalifikacje zawodowe kadr instytucji systemu pieczy zastępczej jak i wzmacniające potencjał rodzin zastępczych i adopcyjnych.

Trzecia grupa działań obejmować będzie rozwój i poszerzenie oferty usług instytucji pieczy zastępczej o zasięgu regionalnym. Zakłada się rozbudowę KPOA poprzez utworzenie na jego bazie dwu nowych typów placówek IOP i R-POT i połączenie ich w nowej strukturze o nazwie K- PCA. Rozwiązanie takie nie tylko rozszerzy katalog usług ale pozwoli także na skuteczniejsze wykorzystanie dostępnych środków finansowych.

Program będzie realizowany w oparciu o plan działań. Plan ten będzie przygotowywany przez komórkę organizacyjną Departamentu Spraw Społecznych odpowiedzialną za realizację Programu, corocznie w terminie do 31 stycznia danego roku budżetowego.

Plan będzie zawierał zestawienie wszystkich zamierzonych w danym roku działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych. Projekt planu działań na dany rok przyjmowany będzie przez Zarząd Województwa Kujawsko - Pomorskiego w formie uchwały. Nadzór nad

realizacją zapisów planu działań na dany rok sprawować będzie Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych.

ANEKS

Spis załączników:

Załącznik 1. Diagnoza sytuacji rodzin w województwie kujawsko-pomorskim.

Załącznik 2. Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do 2020 r.